

ností občanských; připojují se též některé podrobnosti co do historického podkladu a vývoje práva várečného a právních poměrů měšťanstev. — Prof. dr. *Jar. Čelakovský*, O významu mistra Viktorina ze Všehrd v kulturních a právních dějinách českých (řeč o slavnosti v Chrudimi 27. říj. 1901). Podává nástin doby, ve které Viktorin žil, jeho životopis a postavení v novém proudění humanismu, na jehož dráze také se nalézal, a (proti jiným humanistům) zakladatelem českého humanismu národního se stal. Potom vykládá význam Všehrdova arcidíla »Knih devaterých«; zvláště líčí nechut, která se jevila u vyšších stavů proti tomuto sepsání, nepřejímému šlechtické oligarchii, vytýká Všehrdovy názory o vysoké ceně práva českého a o jeho poměru k právu římskému, označuje postavení »Knih« v současném písemnictví i vůbec vzpomíná vynikajících vlastností znamenitého českého právníka a vlastence.

E.

Obzor národohospodářský, VI. Pošta historicky a národohospodářsky (str. 370 n., 421 n., posud neukončeno). Od stručných zmínek o předchůdcích pošty v starém Egyptě a o pravidelném zařízení jízdních kurýrů Cyrem v Persii provádí nás autor líčením zařízení pro stálou dopravu zpráv k účelům státním v říši římské, k zcentralisované dopravní organizaci církve, universit, jakož i světských vrchností a korporací (podrobně též o Čechách). Ukazuje, kterak počátky moderního poštovníctví v jedno spadají s počínajícím sesílením moci státní; za Karla VIII. poprvé označena zorganizovaná služba dopravní »poštou,« jež přijavši později též dopravu osob a soukromých dopisů stává se zařízením mezinárodním. Připomíná spojení rodu Taxisů s poštovníctvím, líčí pak autor vývoj poštovníctví v zemích habsburských (českých a rakouských) od prvního poštovního řádu pro Čechy v listině ze 26. srpna 1535 k výkvětu za doby Rudolfa II., k úpadku po válce třicetileté, až zase k centralisaci pod gen. poštovním ředitelstvím r. 1749. Přihlíží k souvislosti mezi časopisectvím a vývojem pošty, a dospívá pak v II. kap. k vývoji poštovníctví v 19. století.

E.

Věstník král. české společnosti nauk, 1900. *Th. Antl*, Seznam úroků z města Loun a ze vsí k němu náležitých v l. 1450—51; je to seznam poddaných ve všech městských — *Fr. Mil. Kouba*, Querela stavů českých r. 1611. Rudolf II. minil r. 1611 pomocí vojska pasovského, jež jeho bratranec arcikn. Leopold přivedl do Čech a do Prahy, zbavit se těžkých ústupků, které na něm vymohli bratr jeho Matyáš ve smlouvě Libeňské 1608 a potom 1609 protestantští stavové. Ale místo toho vpád pasovský přinesl císaři sesazení s trůnu. Querela česká, tuto otištěná, jest pak stížný list, jež stavové čeští, hlavně protestantští, měli přednésti na sněmě, aby bylo počato jednání o přenesení koruny české s Rudolfa na Matyáše; ke čtení jejímu však nedošlo, když Rudolf byl donucen, aby »dobrovolně« resignoval. — *Fr. V. Šimák*, Chotěšovské zprávy o selské bouři r. 1680. — *Fr. Strnad*, Rejstřík kraje plzenského z r. 1600; je významný pro dějiny národnostní.

T.

Památky archaeologické a místopisné. Red. dr. *Fr. L. Fič*. Díl XVIII. *Ant. Tomíček*, Zřízení městské v Litomyšli. Jest jedna z četných prací tohoto spisovatele o dějinách Litomyšle; otištěno je zde dvoje zřízení, a sice jedno dané paní Marií Manriquovou z Láru (1583—1608) a druhé paní Polixenou z Lobkovic z r. 1608 (vydavatelé jest neznámo vydání tohoto druhého zřízení v Čas Čes. Musea 1844). V prvním, starším, zapovídá se každé jiné vyznání náboženské vyjma pod jednou neb obcemi způsobem a obmezuje se zastupování stran řečníky: »chci, aby potřebu svou sami, jakž umějí, sprostně oznámili; neb se spravedlnost nezakládá na lidském jazyku než na soudu a spravedlivém rozvážení« — *Jos. Šimek*, Brány a věže Kutnohorské; pojednává též o cle městském. — *Th. Antl*, Další příspěvky k cechovníctví v jižních Čechách. V tomto pokračování důležité publikace cechovních řádů jihočeských otiskuje autor pravidla a řády vydané r. 1519